

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

STORBRITANNIEN – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 15 maj 2021

I. SAMMANFATTNING

Förenade Kungariket Storbritannien och Nordirland (hädanefter förkortat till Storbritannien) är en parlamentarisk demokrati med väletablerad respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Ett oberoende och professionellt rättssystem, en lång tradition av granskande medier, lättillgänglig offentlig information och ett omfattande ombudsmannaväsen gör att befolkningen har goda möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Den genomsnittliga levnadsstandarden är mycket god, även om inkomstfördelningen inom landet är ojämn.

Det finns lagar som förbjuder diskriminering på grund av etnicitet, kön, funktionsnedsättning, sexuell läggning och könsidentitet. År 2020 deltog hundratusentals människor i *Black Lives Matter*-demonstrationer mot rasism och polisbrutalitet.

Pressfriheten är lagstadgad i Storbritannien. Rankningen på Reportrar utan gränsers index har från förra året stigit från plats 35 till plats 33. Reportrar utan gränser anser emellertid situationen avseende pressfrihet i landet vara en av de sämre i Västeuropa, och uppger bristande skydd till visselblåsare, journalister och deras källor som en orsak.

De upprepade terrorattentat som drabbat Storbritannien på senare år har föranlett alltmer långtgående åtgärder för att bekämpa terrorism, vilket i vissa fall inneburit inskränkningar i respekten för de mänskliga rättigheterna.

Andelen kvinnor i politiken ökar stadigt och når sedan valet 2019 den högsta nivån någonsin. Abort är lagligt i hela Storbritannien sedan 2020, då det även gjordes lagligt i Nordirland, och en internationellt uppmärksammas lag mot våld i hemmet trädde i kraft i april 2021. Samkönade äktenskap är sedan en lagändring i Nordirland år 2020 lagliga i samtliga delar av landet, även om religiösa samfund fortsatt har rätt att neka att viga samkönade par.

FN:s barnrättskommitté har riktat kritik mot landet för dess låga straffbarhetsålder, som varierar mellan åtta och tio år i olika delar av landet. Storbritannien rekryterar som enda europeiska land, på frivillig basis och med vårdnadshavares godkännande, personer som är 16 år till försvarsmakten.

Storbritannien har ratificerat Internationella Arbetsorganisationens (ILO) åtta kärnkonventioner. Fackbunden har en förhållandevis svag ställning och en relativt låg andel av landets anställda är fackligt anslutna.

Det offentliga hälsovårdssystemet erbjuder avgiftsfri sjukvård. Utbildning är obligatorisk och kostnadsfri för barn mellan 5–16 år.

Under coronapandemin har enskildas fria rörlighet periodvis begränsats kraftigt genom undantagslagstiftningen i *Coronavirus Act 2020*

.II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

Storbritannien är en väl utvecklad parlamentarisk demokrati och rättsstat. Ett oberoende och professionellt rättssystem, lättillgänglig offentlig information, en lång tradition av granskande medier och ett omfattande ombudsmannaväsen bidrar till att befolkningen har stora möjligheter att åtnjuta de mänskliga rättigheterna.

Skyddet för de mänskliga rättigheterna regleras huvudsakligen av *Human Rights Act 1998*, som inkorporerar Europakonventionen i brittisk lagstiftning. Det oberoende verkställande organet *Equality and Human Rights Commission* (EHRC) övervakar och skyddar mänskliga rättigheter.

Högsta domstolen är högsta rättsliga instans och är enligt lag skild från de nationella domstolarna i England, Wales, Skottland och Nordirland. Högsta domstolens domare utses av drottningen på rekommendation av Lordkanslern, efter en uttagningsprocess genomförd av det oberoende organet *Judicial Appointments Commission*.

Korruptionsgraden i landet är låg. Landet hamnade 2020 på plats elva av 180 granskade stater, med värdet 77/100 i *Transparency International's* index över upplevd korruption. *World Justice Projects Rule of Law Index 2019-2020* rankar landet på plats 13 av 113, med värdet 0,79. Placeringen är en indikation på att landet har väl fungerande kontrollmekanismer och överprövningsinstanser i händelse av överträdelser.

Utträdesavtalet från 2018 innebär att Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna inte längre utgör en del av brittisk lagstiftning. Regeringen har uttryckt en avsikt att se över landets rättsliga ramverk för mänskliga rättigheter, och har försäkrat att befintliga rättigheter inte ska försvagas till följd av detta.

Rättssäkerhet

Domstolarna är självständiga i förhållande till den verkställande makten. Storbritanniens rättssystem är uppbyggt av familjemålsdomstolar, brottmålsdomstolar och allmänna domstolar. De allra flesta brottmål i England och Wales hanteras i *Magistrates Court* om de inte tas vidare till de högre instanserna *Crown Court* eller *High Court*. Ärenden som inte är av straffrättslig natur kan avgöras av *Council Courts*, en form av regionala domstolar.

För att domar ska vara konsekventa och transparenta fastställer det oberoende organet *Sentencing Council* riktlinjer. Domstolarna granskas bland annat av *Judicial Conduct Investigations Office* vars syfte är att säkerställa att alla domar är rättvisa och ändamålsenliga. Medborgare som misstänker att en dom är felaktig kan vända sig till det oberoende *Criminal Case Review Commission*.

Godtyckliga frihetsberövanden är förbjudna enligt lag. Frihetsberövade som begärt juridiskt biträde får inte förhöras av polis innan biträdet är på plats. Brittisk polis är enligt lag skyldig att rapportera dödsfall som

misstänks ha skett i samband med polisvåld till *Independent Police Complaints Commission*.

Till följd av ett ökat terrorhot har landets terrorlagstiftning gradvis skärpts. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter och människorättsorganisationer såsom *Amnesty* har kritiserat regeringen för en alltför vid definition av terrorism, och landet har uppmanats att reformera sin terrorlagstiftning.

En uppmärksammas del av terrorlagstiftningen är *Prevent Duty*, som innebär att olika samhällsinstitutioner såsom lokala myndigheter och utbildningsinrättningar har vissa skyldigheter att förhindra och rapportera tidiga tecken på radikaliserings.

År 2021 antogs *Counter-Terrorism and Sentencing Act*, som förlänger den faktiska strafftiden för personer som dömts för allvarliga terrorbrott, genom att ta bort möjligheten till tidig frigivning. Lagen utvidgar också listan över brott som kan anses ha kopplingar till terrorbrott, och därmed rendera hårdare straff. Exempelvis kan en domstol bedöma tillhandahållande eller innehav av skjutvapen med koppling till terroristverksamhet som ett terrorbrott, vilket medför hårdare straff och inga möjligheter till tidig frigivning. Därtill breddas informationsplikten. Personer som dömts under denna bredare definition behöver nu förse polisen med regelbundna uppdateringar om sina livsförhållanden, exempelvis om de flyttar eller planerar att resa utomlands.

I samband med *Black Lives Matter*-rörelsens genomslag 2020 fördes en intensiv debatt om etnisk profilering samt förekomsten av institutionell rasism inom bärande samhällsstrukturer.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Det finns inga uppgifter om att straffrihet skulle förekomma i Storbritannien. *Amnesty* och *Human Rights Watch* har emellertid riktat kritik mot att den nya *Overseas Operations Bill* skulle minska möjligheterna att lagföra övergepp, inklusive tortyr, som begåtts av brittiska styrkor utomlands.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Storbritannien är en parlamentarisk demokrati där flerpartisystem tillämpas. Det brittiska parlamentet består av två kammare; överhuset *House of Lords* och underhuset *House of Commons*. Överhuset bestod 2021 av drygt 800 medlemmar av vilka 26 är ärkebiskopar och biskopar, 92 är adliga personer som ärvt sin plats och resterande är medlemmar som valts på livstid av en oberoende kommitté utsedd av regeringen. Cirka 28 procent, motsvarande 223 personer, av överhusets medlemmar är kvinnor. Medlemmarna väljs inte direkt av folket och har begränsad makt i beslutsfattandet.

Till underhuset väljs vart femte år 650 ledamöter, med enkel majoritet i de 650 enmansvalkretsar som Storbritannien är uppdelat i. I parlamentsvalet i juni 2019 valdes 220 kvinnor in, motsvarande 34 procent, vilket är den högsta siffran någonsin. Parlamentets uppgift är att debattera för landet avgörande samhällsfrågor, lagstifta, kontrollera och godkänna regeringens budgetförslag samt granska dess arbete. De två husen är oberoende av och syftar till att komplettera varandra.

I parlamentsvalet 2019 röstade 67,3 procent av samtliga röstberättigade. Valdeltagandet minskade med 1,5 procentenheter från föregående parlamentsval.

Valet 2019 resulterade i att sex brittiska partier finns representerade i underhuset. Det parti som får flest representanter i underhuset får i uppgift att bilda regering. I valet 2019 vann det konservativa partiet *Conservatives* med 43,6 procent av rösterna, och en majoritet i underhuset. Av regeringens ministrar var i mars 2021 fem kvinnor, motsvarande 23 procent. Det finns i Storbritannien en lång tradition av aktiv politisk opposition mot och granskning av den sittande regeringen från övriga parlamentspartier.

Skottland, Nordirland och Wales utövar i olika mån självstyre och makten över de regionala befogenheterna utgår från respektive parlament eller folkförsamling, som själva lagstiftar om områden som exempelvis utbildning, sjuk- och hälsovård samt transport.

Det skotska parlamentet leds av *Scottish National Party*, som driver frågan om skotsk självständighet. Den walesiska folkförsamlingen leds av *Labour*. I Nordirland tillämpas ett maktdelande parlamentssystem mellan unionister och nationalisterna. I de regionala parlamenten är andelen kvinnor 47 procent i Wales samt 36 procent i Skottland och Nordirland.

Nordirlandsprotokollet, som upprättades 2019 i och med utträdesavtalet mellan Storbritannien och EU för att undvika möjligheten av en så kallad hård gräns på den irländska ön, är fortsatt omdiskuterat. Fyra år efter protokollets ikraftträdande ska det nordirländska parlamentet rösta om en eventuell förlängning.

EU-medborgare som innehar uppehållsrätt genom *EU Settlement Scheme* kvarhåller rätten att rösta och kandidera i lokala brittiska val. För EU-medborgare som anlände till Storbritannien efter brytdatumet för ansökan regleras rösträttigheter bilateralt.

Till följd av coronapandemin beviljade parlamentet tillfälligt betydande maktbefogenheter till landets regeringsinstanser.

Det civila samhällets utrymme

Frivilligorganisationer och icke-statliga organisationer får verka fritt i Storbritannien. Landet har en lång historia av frivillig verksamhet i princip alla samhällssektorer. Bara i England och Wales finns cirka 200 000 frivilligorganisationer registrerade. Oberoende organisationer för mänskliga rättigheter som *Amnesty International*, *Freedom House* och *Human Rights Watch* har en stark ställning i landet.

Med stöd i *Terrorism Act 2000* kan inrikesministern förbjuda en organisation utifrån ett antal kriterier, bland annat förberedelse för eller uppmuntran till terrorism.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning är förbjudet i lag. Detsamma gäller utomrättsliga

frihetsberövanden. Det brittiska parlamentsutskottet *Intelligence and Security Committee* (ISC) har i uppgift att granska landets underrättelsemyndigheter, även utomlands. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har välkomnat att det genom ISC finns en mekanism för att granska eventuella övergrepp.

Europarådets kommitté mot tortyr noterade vid sitt senaste besök 2019 en ”mycket hög våldsnivå” i brittiska fängelser. I besöksrapporten beskrevs rådande fängelsereformprogram gå framåt. Europadomstolen har flera gånger konstaterat att intagnas avsaknad av rösträtt innebär en kränkning av deras mänskliga rättigheter, men lagstiftningen har inte ändrats.

Antalet självmord i brittiska fängelser är högt jämfört med i övriga samhället, och har ökat det senaste årtiondet. Under pandemin har intagna tvingats till ökad isolering för att minska smittspridningen inom fängelser. Den förvärrade situationen har lett till en bredare samhällsdebatt om frihetsberövades fysiska och psykiska situation.

Människohandel uppges förekomma i liknande utsträckning som i övriga Västeuropa. Regeringen uppger att kampen mot människohandel och så kallat modernt slaveri är en prioriterad fråga. År 2015 antogs genom *Modern Slavery Act* lagstiftning om skärpta straff och mer lättillgänglig hjälp för utsatta.

Dödsstraff

Dödsstraffet avskaffades helt i samband med att *Human Rights Act* trädde i kraft 1998. Den sista avrättningen ägde rum 1964.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Brittiska medborgare har rätt att röra sig fritt och fritt välja arbete och bostadsort i landet.

De senaste årens skärpta terrorlagstiftning, bland annat *Counter-Terrorism and Security Act 2015*, har gett landets myndigheter relativt omfattande befogenheter att övervaka och kontrollera individer misstänkta för terrorism. Rättsvårdande myndigheter får frihetsberöva enskilda och konfiskera deras resehandlingar om de misstänks planera

terroråd utomlands. Polisen har rätt att anhålla misstänkta terrorister i 14 dagar utan att de häktas.

Investigatory Powers Act 2016 gör det möjligt för polis-, övervaknings- och underrättelsemyndigheter att samla information om privatpersoner, bland annat från internet- och telefonföretag, i syfte att avvärja hot.

Under coronapandemin har enskildas fria rörlighet periodvis begränsats kraftigt genom undantagslagstiftningen i *Coronavirus Act 2020*. Under den mest omfattande nedstängningen av samhället tilläts enskilda bara lämna sin bostad en gång om dagen, och då endast under särskilda omständigheter.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrandefrihet råder. Hets mot folkgrupp kan emellertid leda till fängelse och/eller böter. Pressfriheten är lagstadgad och medier är fria och oberoende från staten.

Storbritanniens rankning på Reportrar utan gränser index har, efter att ha försämrats flera år i rad, klättrat uppåt igen. Landet hamnade 2021 på plats 33. Ett antal oroande trender fortsätter dock att uppmärksammas, särskilt i förhållande till begränsningar av pressfriheten med hänvisning till nationell säkerhet, övervakning och dataskydd. Reportrar utan gränser anser situationen avseende pressfrihet i Storbritannien är en av de sämre i Västeuropa. Kritik har riktats mot att *Investigatory Powers Act* inte ger tillräckligt skydd för visselblåsare, journalister och deras källor. Trakasserier och hot, och i sällsynta fall även våld, mot journalister har förekommit.

Regeringen inledde 2019 en pressfrihetskampanj. En nationell kommitté för journalisters säkerhet inom landet inrättades i juli 2020, och en nationell handlingsplan publicerades i mars 2021.

Den brittiska tidningsbranschen regleras och granskas genom det oberoende organet *Independent Press Standards Organisation*.

Brittiska medborgare har från ett rättsligt perspektiv obegränsad tillgång till internet. Det uppskattas att cirka 92 procent av befolkningen använder

sig av internet. Totalt 99 procent i åldrarna 16 till 44 år uppgavs år 2020 vara internetanvändare, jämfört med 54 procent i åldrarna 75 år och uppåt. Internetanvändning är fortsatt en socioekonomisk fråga, och tillgången till internet varierar i olika delar av landet.

Upp- och nedladdning av visst innehåll är olagligt, exempelvis om det innehåller sexuellt utnyttjande av barn eller manar till hat. Nya lagförslag för att bekämpa *Online Harm* och öka skyddet mot bland annat mobbning och rasistiska övergrepp online inväntar behandling i parlamentet.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

I Storbritannien råder mötes- och föreningsfrihet. Denna kan emellertid inskränkas om regeringen anser att det handlar om en terroristorganisation.

Ny lagstiftning kring demonstrationsrätten ligger för granskning genom *Police, Crime, Sentencing and Courts Bill 2021*. Lagändringen föreslås öka polisens mandat att agera mot demonstrationer som regeringen anser får oproportionerligt stor inverkan på samhället i stort. *Extinction Rebellion* och *Black Lives Matter*-protesterna nämns som exempel.

Religions- och övertygelsefrihet

Religions- och övertygelsefrihet är skyddade enligt brittisk lag. De offentliga trossamfundet *Church of England* och *Church of Scotland* är landets största, men ett flertal andra religioner utövas i landet. Storbritannien har en lång historia av religiös mångfald.

År 2019 till 2020 registrerades totalt 105 090 hatbrott av polisen i England och Wales. Av dessa uppgavs 6 822 ha skett på religiösa grunder, en nedgång om fem procent från föregående år.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Fackliga rättigheter och relaterade frågor

Storbritannien har ratificerat ILO:s åtta kärnkonventioner. Fackförbund har en förhållandevis svag ställning i landet. Endast 23,7 procent av

arbetstagarna var fackanslutna år 2020. Rätten till kollektiva förhandlingar genom fackförbund respekteras, liksom strejkrätten.

Arbetslösheten är generellt låg. Perioden september-november 2020, under coronapandemin, uppgick arbetslösheten enligt *Office for National Statistics* (ONS) till med brittiska mått mätt ovanligt höga 5,1 procent. Statistik för perioden mars-maj 2021 tyder på återhämtning.

Lägst registrerad arbetslöshet i april 2021 hade Nordirland, medan England låg högst med London i toppen. Sysselsättningsgraden uppskattades i april 2021 till 75,1 procent. Bland män var siffran 78,2 procent och bland kvinnor 72,1 procent.

Det finns ett system av minimilöner. Den lägsta tillåtna timlönen är en lärlingslön om minst 4,30 pund per timme. Minimilöner per timme för andra tjänster ligger mellan 4,62 och 8,91 pund beroende på arbetstagarens ålder.

Arbetstagare har efter tre karensdagar rätt till sjukersättning i upp till 28 veckor. Under coronapandemin har riktlinjer för sjukersättning tillfälligt anpassats, och kravet på karensdagar har tagits bort för personer som av olika skäl behövt självisolera sig.

Löneskillnaden mellan heltidsanställda kvinnor och män uppgavs i ONS rapport från april 2020 vara 7,4 procent. Den totala löneskillnaden uppgavs ha minskat från 17,4 procent 2019 till 15,5 procent 2020. Statistik för 2021 har försenats på grund av pandemin.

Enligt Financial Times Stock Exchange (FTSE) index 350 innehade kvinnor 34,3 procent av styrelsepositionerna i januari 2021, vilket är en ökning från 30,6 procent år 2019 och om totalt 50 procent de senaste fem åren. Andelen kvinnor med plats i den verkställande styrelsen eller som rapporterar till denna uppgick i FTSE 350-företag till 29,4 procent i början av 2021, en ökning från 28,2 procent föregående år.

På den internationella fackliga samorganisationens (ITUC) *Global Rights Index* över fackliga rättigheter rankades Storbritannien 2020 i den tredje

kategorin av fem, med länder som utför ”regelbundna överträdelser av rättigheter”.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Storbritanniens offentliga hälsovårdssystem *National Health Service* (NHS) erbjuder avgiftsfri sjukvård till alla legalt bosatta i landet. Hälsovårdssystemet är väl utbyggt och håller god kvalitet.

Barn- och mödradödligheten är låg. ONS rapporterade 2019 att 3,7 av 1 000 barn dog under det första levnadsåret i England och Wales, en siffra som varit relativt stabil under fem års tid.

Den beräknade medellivslängden vid födseln i var landet åren 2017 till 2019 79,4 år för män och 83,1 år för kvinnor. Studier visar på bestående skillnader i livslängd mellan de fattigare norra regionerna i England och de rikare regionerna i söder, liksom mellan olika socioekonomiska grupper.

Abort är lagligt och tillgängligt i hela Storbritannien, sedan kriminaliseringen av abort upphävdes i Nordirland genom en folkomröstning 2019, och ett nytt ramverk för lagliga aborttjänster trädde i kraft 2020. Abort är i regel lagligt fram till 24:e graviditetsveckan i England, Wales och Skottland och fram till tolfte veckan i Nordirland. Rapporter från NHS pekar på att tillgången till sexuell och reproduktiv hälsovård begränsats under pandemin.

Luftföroreningar, särskilt i större städer, har länge ansetts vara landets största miljörisk för folkhälsan. EU-domstolen avgjorde i mars 2021 att Storbritannien systematiskt brutit mot EU:s gränser för luftföroreningar sedan 2010.

Coronapandemin har påverkat befolkningens fysiska och psykiska hälsa olika, beroende på faktorer som kön, etnicitet och socioekonomisk situation. Data från ONS från våren 2020 i England och Wales visade att svarta kvinnor löpte 4,3 gånger högre risk än vita kvinnor att dö till följd av covid-19. En nylig studie från *Kings College London* visar att kvinnor löpte högst risk att drabbas av så kallad långtidscovid.

Rätten till utbildning

Barn i åldrarna tre-fyra år har rätt till 15 timmars kostnadsfri barnomsorg under 38 veckor per år. Det går, under vissa omständigheter, att ansöka om upp till 30 timmar per vecka. Skolplikt råder för alla barn mellan 5–16 år (4–16 år i Nordirland). Under dessa elva år går barnen igenom tre av fem steg i det brittiska utbildningssystemet, motsvarande låg-, mellan- och högstadium i det svenska systemet. Undervisningen är kostnadsfri i offentliga skolor.

Skoluniform är ofta obligatorisk och bekostas i regel helt eller delvis av föräldrarna. Från årskurs tre bekostas även skolmaten av föräldrarna. En familj som inte har råd med skolmat eller skoluniform kan ansöka om finansiell hjälp från lokala myndigheter.

Beroende på elevernas ålder, valt ämnesområde och personliga omständigheter kan kurser på motsvarande gymnasienivå antingen vara kostnadsfria eller avgiftsbelagda. Högskolor och universitet i England och Wales tillåts utkräva avgifter om högst 9 250 pund per student och år. Nordirland och Skottland har egna regler för avgifterna; universitet i Nordirland får utkräva max 4 395 pund per år medan högre utbildning för personer bosatta i Skottland är gratis. Det finns också olika system för studiestöd och studielån i de olika delarna av landet.

År 2019 uppgavs färre än tio procent vuxna i arbetsför ålder i England, Skottland och Wales vara utan grundskoleutbildning. I Nordirland var siffran 13 procent. Läskunnigheten är enligt OECD nästintill 100 procent.

Sex- och samlevnadsundervisning är enligt den nationella läroplanen obligatorisk i offentliga skolor från elva års ålder. Vårdnadshavare kan emellertid välja bort de delar av undervisningen som inte inkluderas i ämnet naturvetenskap. Det råder även viss frihet i hur privatfinansierade skolor och friskolor genomför sex- och samlevnadsundervisning.

Under coronapandemin har en samhällsdebatt förts om ojämlika förhållanden kopplade till utbildning.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Den genomsnittliga levnadsstandarden är i huvudsak mycket god. Storbritannien rankades 2020 på plats 13 i UNDP:s index över mänsklig utveckling. I England finns en noterbar skillnad i inkomst och välstånd mellan de fattigare nordligare delarna och det rikare delarna i syd. Skottland placerar sig jämförelsevis högt vad gäller levnadsstandard och social trygghet medan Nordirland är mer jämbördigt med de mindre bemedlade nordliga engelska regionerna. Det råder även stora variationer inom London.

Den prepandemiska medianlönen låg mellan 2019 och 2020 på 29 000 pund per år. Inkomstskillnaderna beräknas ha ökat det senaste årtiondet. Inkomsterna för de fattigaste 20 procenten av befolkningen sjönk i genomsnitt med 3,8 procent per år mellan 2011-2020, medan inkomstnivån för de 20 rikaste procenten växte stadigt under samma period.

Enligt OECD:s definition räknades 12,4 procent av landets befolkning 2019 som fattig. I en regeringsrapport uppges 2019-2020 totalt 14 procent av den brittiska befolkningen vara i absolut fattigdom före det att bostadskostnad betalats, och 18 procent efter. Med absolut fattigdom menas en inkomst lägre än 60 procent av landets bruttomedianinkomst år 2011.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Storbritannien placerades på plats 13 i FN:s *Gender Development Index 2019*. *Equality Act 2010* förbjuder diskriminering baserad på kön, etnicitet och sexuell läggning. *Government Equalities Office* driver och samordnar ett aktivt jämställdhetsarbete och alla offentliga organ måste arbeta aktivt med jämlikhetsfrågor i sitt dagliga arbete.

Kvotering är lagligt för att öka andelen kvinnor i politiken. *Labour*-partiet har använt sig av en så kallad *All Women Shortlist* i de senaste valen, vilket inneburit att endast kvinnor fått ställa upp i vissa valkretsar. År 2019 valdes 51 procent kvinnliga parlamentariker in för *Labour*.

. Mammor kan ta ut föräldraledighet i upp till ett år per barn, varav upp till 39 veckor kan vara betalda. Det finns sedan 2015, på frivillig basis och under vissa former, möjlighet att dela upp till 50 veckors ledighet mellan vårdnadshavare under barnets första levnadsår. *Maternity Action* uppskattade pappors uttag av föräldraledighet till omkring 3,6 procent året 2019-2020.

Det finns lagstiftning mot våldtäkt och sexuella trakasserier, i det offentliga rummet, i hemmet, samt i sociala medier. Kvinnor som är ekonomiskt beroende av sina förövare har möjlighet att få rättegångskostnader betalda av staten, och skyddsåtgärder för kvinnor som blivit utsatta för våld tillhandahålls.

Cirka 29 procent av brittiska kvinnor uppges någon gång ha blivit utsatta för sexuellt eller fysiskt våld. Enligt parlamentets *Home Affairs Committee* löper unga kvinnor, kvinnor från etnisk minoritets-bakgrund och kvinnor med funktionsnedsättningar högst risk att utsättas för våld i hemmet.

ONS uppskattade i mars 2020 att 2,3 miljoner vuxna i åldrarna 16 till 74 fallit offer för våld i hemmet det senaste året (1,6 miljoner kvinnor och 757 000 män). Under en period av nedstängning av samhället 2020 ökade samtalen till *National Domestic Abuse Helpline* med omkring 65 procent jämfört med motsvarande period 2019.

En uppdaterad *Domestic Abuse Bill* trädde i kraft i april 2021. Lagen har fått internationell uppmärksamhet för sin breda juridiska definition av våld i hemmet, som innefattar en rad övergrepp och överträdelser utöver fysiskt våld inklusive emotionellt, tvingande (*coercive*) eller kontrollerande beteende, däribland ekonomisk kontroll över en partner.

Könsstympling är olagligt, oavsett var handlingen utförs, och regleras genom *Serious Crimes Act 2015*. Läkare, lärare och socialarbetare är skyldiga att rapportera misstänkta fall av kvinnlig könsstympling på flickor yngre än 18 år till polisen.

Coronapandemins negativa effekter på jämställdheten har bland annat bekräftats av *Equality and Human Rights Commission*. Kvinnor har utfört den största delen av omsorgen, i synnerhet yngre kvinnor med små barn.

IFS rapporterade i maj att den betalda arbetstiden för kvinnor minskat under året, trots kvinnors överrepresentation inom så kallade samhällsviktiga yrken.

National Association of Citizens Advice Bureaux varnande år 2020 att personer med funktionsnedsättningar, och deras föräldrar och vårdnadshavare, löpte dubbelt så hög risk att drabbas av pandemi-relaterade uppsägningar jämfört med andra samhällsgrupper, samt att kvinnor inom dessa grupper drabbats hårdare än män.

Dåvarande utrikesminister Dominic Raab slog i ett tal till FN:s generalförsamling i oktober 2020 fast att jämställdhet skulle bli en central del av regeringens återuppbyggnadspaket *Build Back Better. Hate Crime (Misogyny) Bill*, ett lagförslag om inkludering av kvinnohat inom ramen för hatbrott, inväntar behandling i parlamentet.

Barnets rättigheter

Storbritannien ratificerade barnkonventionen år 1991 men har inte inkorporerat den i nationell lag. Enligt FN:s barnrättskommitté finns fortfarande brister inom områden som kroppslig bestraffning, diskriminering och utbildning. Lagstiftning förbjuder barnaga i skolväsendet men inte i hemmet.

Den sexuella myndighetsåldern är 16 år och sexuellt utnyttjande av barn kan leda till livstids fängelse. Den lägsta åldern för giftermål är 16 år. England och Wales tillåter giftermål mellan ungdomar i åldrarna 16-18 år med vårdnadshavares tillstånd, medan skotska ungdomar i samma ålder själva kan besluta att gifta sig. FN:s barnrättskommitté har uppmanat Storbritannien att höja den lägsta åldern för giftermål till 18 år.

Storbritannien rekryterar som enda europeiska land, på frivillig basis och med vårdnadshavares godkännande, personer som är 16 år till försvarsmakten. De som ansluter vid 16 års ålder är sedan skyldiga att tjänstgöra tills de är 22 år.

Straffbarhetsåldern varierar mellan de olika delarna av landet. Den engelska, nordirländska och walesiska åldern för straffbarhet är tio år. För barn upp till 18 år hanteras fallen av särskilda ungdomsdomstolar. Från 18

års ålder hanteras de enligt lag som vuxna men avtjänar eventuella straff på särskilda fängelser för individer mellan 18 och 25 år. Den skotska straffbarhetsåldern är åtta år. Barn som begår brott mellan åtta och tolv års ålder hänvisas till socialtjänsten eller till ett *Children's Hearing System*, där barnet ges hjälp och stöd i skyddande syfte. Då barnet har fyllt tolv kan det bli föremål för åtal för grova brott men upp till 16 års ålder skickas de allra flesta fall till en *Children's Reporter* som bedömer hur allvarligt brottet är.

FN:s barnrättskommitté rekommenderar 14 år som den absoluta minimiåldern för straffansvar, och har riktat skarp kritik mot landet för dess låga straffbarhetsålder, samt för att en disproportionerlig andel av de frihetsberövade barnen kommer från minoritetsbakgrunder.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Equality Act 2010 sammanför ett flertal lagar som reglerar diskriminering, däribland *Race Relations Act 1976* som förbjuder diskriminering på grund av etnicitet på arbetsmarknaden, i tjänstesektorn, bostadssektorn och utbildningsväsendet. Lagen skyddar även människor mot diskriminering inom ramen för offentligt maktutövande, till exempel av polis. Nordirland står utanför *Equality Act 2010*.

Anmälningarna om hatbrott har enligt inrikesdepartementet ökat på flera håll de senaste åren med toppar efter EU-omröstningen, terroristattacker 2017 samt *Black Lives Matter*-rörelsen 2020. Ytterligare förklaringar till ökningen är förbättringar av brottregistrering och förtydligad klassificering av hatbrott. Enligt inrikesdepartementet ökade hatbrotten med åtta procent mellan 2019 och 2020. Den största andelen anmälda hatbrott, 72 procent, var rasistiskt motiverade, en sexprocentig ökning från året innan.

År 2020 deltog hundratusentals människor i *Black Lives Matter*-demonstrationer mot rasism och polisbrutalitet. Debatten ledde bland annat till att rasism och *Black History* ska bli obligatoriskt undervisningsämne i walesiska skolor 2022. I England, Skottland och Nordirland är ämnet fortsatt valfritt.

Mångfalden i det brittiska parlamentet är högre än någonsin, men relativt låg i jämförelse med befolkningen i stort. Andelen ledamöter i underhuset med etnisk minoritetsbakgrund ökade efter valet 2019 till tio procent. Om underhuset hade avspeglat den brittiska befolkningen skulle siffran ha uppgått till 14,4 procent.

Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Enligt brittisk lag är diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet förbjudet.

Samkönade äktenskap blev lagliga i England och Wales 2013, i Skottland 2014 och i Nordirland 2020. Vigsselförrättare och religiösa samfund har fortfarande rätt att neka att viga samkönade par. Om en av giftermålets parter legalt byter kön kräver *Same Sex Couples Act* att den andra parten samtycker till att äktenskapet fortlöper. *Adoption and Children's Act 2002* gav samkönade partners rätt till gemensam adoption.

Enligt inrikesdepartementet ökade 2019–2020 anmälningarna av hatbrott med anledning av personers sexuella läggning med över 19 procent, och hatbrott mot transpersoner med 16 procent gentemot föregående period. Inrikesdepartementet förklarar ökningen främst genom högre anmälningsbenägenhet och bättre brottsregistrering, men menar även att råder ett stort mörkertal av dessa brott.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Enligt UNHCR fanns i slutet av 2020 totalt 132 349 flyktingar, 77 245 pågående asylärenden och 4 662 statslösa personer i landet.

Flyktingar och asylsökande i åldern 5–16 år har rätt till utbildning inom ramen för det brittiska skolsystemet. Flyktingar och asylsökande har i regel inte rätt att arbeta förrän de fått uppehållstillstånd. Primärvård är tillgänglig för flyktingar och asylsökande medan sekundärvård kräver uppehållstillstånd.

EU-uttrådet har aktualiserat frågan om EU-migranternas rättigheter. En ny uppehållsrätt genom *EU Settlement Scheme* skapades för EU-medborgare som bosatt sig i landet senast den 31 december 2020, och breda

informationssatsningar gjordes för att EU-medborgare skulle ansöka innan deadline den 30 juni 2021.

Den oberoende myndigheten *Independent Monitoring Authority* inrättades genom utträdesavtalet för att skydda EU-medborgares rättigheter i Storbritannien.

Ny lagstiftning väntas inom kort introduceras på migrationsområdet, till följd av EU-utträdet.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättningar

Det är olagligt att diskriminera personer på grund av kognitiva, psykiska, fysiska och sensoriska funktionsnedsättningar inom sektorer som utbildning, sysselsättning, transport, tillgång till hälsovård och andra offentliga tjänster. Diskriminering av personer med funktionsnedsättning förbjuds i *Equality Act 2010*.

År 2020 var 8,4 procent av personer med funktionsnedsättningar i arbetsför ålder registrerade som arbetslösa.

Under de senaste åren har en markant ökning i anmälningar om brott mot personer med funktionsnedsättningar noterats. Mellan 2019 och 2020 sågs en ökning om nio procent jämfört med föregående period.

Regeringen förklarar främst ökningen genom högre anmälningsbenägenhet och bättre brottsregistrering.

En ny nationell strategi för personer med funktionsnedsättning håller för närvarande på att tas fram av *Cabinet Office Disability Unit*. I en rapport beställd av den senare framkommer att personer med funktionsnedsättningar har drabbats hårdare såväl fysiskt som psykiskt av covid-19, i jämförelse med icke funktionsnedsatta.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Storbritannien.

Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister, genomförs också i

Storbritannien. Storbritannien samarbetar löpande med FN-organ och internationella organisationer för att förbättra situationen för mänskliga rättigheter i landet.

Oberoende organisationer för mänskliga rättigheter som *Amnesty International*, *Freedom House* och *Human Rights Watch* har en stark ställning i landet och granskar regeringen. För att hjälpa regeringen i dess arbete för mänskliga rättigheter finns *Human Rights Advisory Group*, bestående av medlemmar från olika internationella organisationer och akademiska institutioner med erfarenhet av arbete med mänskliga rättigheter. Gruppen, som leds av den brittiska utrikesministern, informerar om utmaningar för de mänskliga rättigheterna och ger Utrikesdepartementet råd i utformningen av dess politik.

FN:s senaste UPR-granskning av Storbritannien ägde rum 2017. Sverige framförde två rekommendationer. 1) Storbritannien bör se till att lagar om tillgång till abort i Nordirland överensstämmer med internationell lagstiftning om mänskliga rättigheter genom att avkriminalisera abort och garantera tillgång till abort i fall av allvarliga fosteravvikelse och när graviditeten är ett resultat av våldtäkt eller incest. 2) Storbritannien bör förbjuda kroppslig bestraffning av barn för att garantera skydd och frihet från våld för alla barn. Båda rekommendationerna noterades. Som nämnt i denna rapport har abort sedan 2020 avkriminaliserats i Nordirland. Det finns lagstiftning som förbjuder barnaga i skolväsendet men inte i hemmet.

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER¹

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR) ratificerades år 1976. Det fakultativa protokollet om avskaffandet av

---

¹ Det finns viss skillnad i att ansluta sig och ratificera vilket man inte skiljer man på i dagligt tal. I bilagorna skiljer vi inte heller på det utan vid ratificering skrivs "ratificerades år X". Vid undertecknande (inte: signerades) men ej ratificerad skrivs "undertecknade år X, har inte ratificerats".

Har landet varken undertecknat eller ratificerat skrivs "X är inte part till (...)".

dödsstraffet ratificerades år 1999. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights* (ICESCR) ratificerades år 1976. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte undertecknats.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination* (ICERD) ratificerades år 1969.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women* (CEDAW) ratificerades år 1986. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2004.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* (CAT) ratificerades år 1988. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2003.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child* (CRC) ratificerades år 1991. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter ratificerades år 2003. Det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2009. Det tillhörande protokollet om barns rättigheter vid ett kommunikationsförfarande har inte ratificerats.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities* (CRPD) ratificerades år 2009. Det tillhörande protokollet om individuell klagorätt ratificerades år 2009.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances* (ICED) har inte undertecknats.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* ratificerades år 1954. Det tillhörande protokollet ratificerades år 1968.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* ratificerades år 2001.

Regionala instrument

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, *The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR)* ratificerades år 1951.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, *Framework Convention for the protection of National Minorities*, ratificerades år 1998.

Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, *European Charter for Regional or Minority Languages*, ratificerades år 2001.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen), *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, signerades år 2012 men har inte ratificerats.